NORAKSTS
Lieta Nr. C11**0798**16

S P R I E D U M S
Latvijas Republikas vārdā

Cēsīs 2016. gada 9. septembrī

Cēsu rajona tiesa:
tiesnese D. Ročāne
izskatīja rakstveida procesā civillietu **/pers. A/ maza apmēra prasībā pret /pers. B/ par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu uzturam.**

A p r a k s t o š ā d a ļ a

Tiesā 2016. gada 30. jūnijā saņemta prasītājas /pers. A/ (turpmāk-prasītāja) maza apmēra prasība pret atbildētāju /pers. B/ (turpmāk-atbildētājs) par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu – meitas /pers. C/, personas kods /personas kods/, dzimusi /datums/, un meitas /pers. D/, personas kods /personas kods/, dzimusi /datums/, uzturam.

Prasības pieteikumā prasītāja norādījusi, ka ar atbildētāju dzīvo šķirti kopš 2016. gada 17. maija, kad, pamatojoties uz Priekuļu novada pašvaldības Sociālā dienesta nosūtījumu, kopā ar nepilngadīgajiem bērniem ievietoti nodibinājumā „Centrs Valdardze", kā vardarbībā cietusī persona. Nepilngadīgie bērni dzīvo kopā ar prasītāju un viņa realizē viņu aprūpi un uzraudzību. Līdzekļi ir nepieciešami pārtikai, apģērbam, apaviem, medikamentiem, higiēnas precēm, dzīvesvietas nodrošināšanai un maksai par komunālajiem pakalpojumiem, saimniecības precēm. Laikā kopš ar atbildētāju dzīvo šķirti, abildētājs par bērniem neinteresējas, nepiedalās bērnu audzināšanā, kā arī nesniedz materiālo palīdzību bērnu uzturēšanai. Pie minētiem apstākļiem prasītāja vēlas, lai no atbildētāja tiktu piedzīti uzturlīdzekļi ar tiesas spriedumu.

Prasītāja lūgusi no atbildētāja meitu uzturēšanai piedzīt uzturlīdzekļus 92,50 EUR ik mēnesi katras meitas uzturam, kas ir 25% apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas mēnesī, bet no brīža, kad meitas būs sasniegušas septiņu gadu vecumu – 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas mēnesī, līdz laikam, kad bērni paši spēs sevi apgādāt. Prasītāja lūgusi noteikt uzturlīdzekļu piedziņu no prasības pieteikuma iesniegšanas dienas, lūgusi noteikt nekavējošu sprieduma izpildi.

Atbildētājam saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.^{21} panta pirmās daļas noteikumiem 2016. gada 1. jūlijā uz viņa deklarēto un prasītājas norādīto dzīvesvietu nosūtīts prasības pieteikuma noraksts kopā ar paskaidrojuma veidlapu, nosakot termiņu paskaidrojuma iesniegšanai līdz 2016. gada 18. jūlijam.

Ar tiesneses 2016. gada 2. augusta lēmumu nolemts lietu izskatīt rakstveida procesā, noteikts datums 2016. gada 9. septembris, kad sprieduma noraksts saņemams tiesas kancelejā.

Pusēm saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.^{25} panta pirmās daļas noteikumiem ar 2016. gada 2. augusta paziņojumu paziņots par sprieduma noraksta saņemšanas datumu tiesas kancelejā.

Tiesā 2016. gada 9. augustā kā neizsniegti saņemti atpakaļ atbildētājam sūtītie prasības pieteikuma noraksti gan no atbildētāja deklarētās dzīvesvietas, gan prasītājas norādītās atbildētāja dzīvesvietas ar uzziņām, ka piegādes laikā adresāts nav bijis, aicinājumi ievietoti pasta kastītē, sūtījumiem beidzies glabāšanas laiks.

Tiesā līdz lietas izskatīšanai nav saņemts atpakaļ kā neizsniegts atbildētājam sūtītais paziņojums par lietas izskatīšanu un sprieduma noraksta saņemšanu.

Neskatoties uz to, ka atbildētājam sūtītais prasības pieteikuma noraksts saņemts atpakaļ sūtīts kā neizsniegts, atbilstoši Civilprocesa likuma 56.^{1} panta otrajā daļā ietvertajai prezumpcijai, atzīstams, ka par tiesā celto prasību un sprieduma noraksta saņemšanas datumu atbildētājam ir paziņots, jo saskaņā ar Civilprocesa likuma 56. panta piektās daļas otrā teikuma noteikumiem fiziskajai personai ir pienākums būt sasniedzamai tās deklarētajā dzīvesvietas adresē, deklarācijā norādītajā papildu adresē vai šīs personas norādītajā adresē saziņai ar tiesu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 56.^{1} panta pirmās daļas 3. punkta un otrās daļas noteikumiem, ja tiesas dokumenti piegādāti šā likuma 56. pantā noteiktajā kārtībā, izņemot tā devītajā daļā paredzēto gadījumu, uzskatāms, ka personai ir paziņots par procesuālās darbības laiku un vietu vai par attiecīgā dokumenta saturu, un tiesas dokumenti ir izsniegti septītajā dienā no nosūtīšanas dienas, ja dokumenti nosūtīti ar pasta sūtījumu. Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 56.^{1} panta otrās daļas noteikumiem tas, ka tiesas dokumenti ir piegādāti uz fiziskās personas deklarētās dzīvesvietas adresi, un no pasta dokumenti tiek nosūtīti atpakaļ, pats par sevi neietekmē dokumentu paziņošanas faktu.

Tiesā līdz lietas izskatīšanai nav saņemts atbildētāja paskaidrojums par celto prasību.

Pie minētiem, lietā konstatētiem faktiem un tos apstiprinošiem apstākļiem tiesa atzīst, ka prasības pieteikuma noraksta nesaņemšana nav šķērslis sprieduma taisīšanai lietā, un lieta izskatāma, pamatojoties uz lietā esošajiem rakstveida pierādījumiem

M o t ī v u d a ļ a

Pārbaudot un izvērtējot lietā esošos rakstveida pierādījumus to kopumā, tiesa atzīst, ka prasītājas prasība par uzturlīdzekļu piedziņu meitu /pers. C/ un /pers. D/ uzturam ir pamatota, likumīga un apmierināma pilnībā tālāk minēto apsvērumu dēļ.

Ar prasības pieteikumam pievienotajām meitu /pers. C/ un /pers. D/ dzimšanas apliecību kopijām (lietas 7., 8. lapa) prasītāja pierādījusi, ka meitas uz lietas izskatīšanas dienu ir 10 mēnešus vecas.

No minētām dzimšanas apliecību kopijām konstatējams, ka par bērnu māti ir reģistrēta prasītāja, bet par bērnu tēvu ir reģistrēts atbildētājs.

Tiesai nav pamata apšaubīt prasītājas norādīto, ka bērni šobrīd dzīvo kopā ar prasītāju, tādējādi atrodoties viņas aprūpē un uzraudzībā, jo atbildētājs nav cēlis iebildumus pret šādu faktu.

Tiesa atzīst, ka visi iepriekš minētie, lietā konstatētie fakti veido likumīgu un pietiekošu pamatu prasītājas tiesībām uz prasījumu par uzturlīdzekļu

piedziņu bērna uzturam, jo saskaņā ar Civillikuma 179. panta pirmās, otrās un piektās daļas noteikumiem vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu un pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem. Bet minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram vecākam neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa, nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumiem Nr. 656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" sākot no 2016. gada 1. janvāra minimālā mēneša darba alga normāla darba laika ietvaros noteikta 370 *euro*.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 15. janvāra noteikumiem Nr. 37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" katram vecākam neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa ir pienākums nodrošināt ik mēnesi minimālos uzturlīdzekļus katram savam bērnam līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai – 25 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.

Tādējādi pēc matemātiska aprēķina (25% no 370 EUR=0,25x370 EUR=92,50 EUR) bērnam līdz 7 gadu vecumam mēnesī maksājamais minimālais uzturlīdzekļu apmērs neatkarīgi no vecāka spējām uzturēt bērnu un mantiskā stāvokļa no 2016. gada 1. janvāra ir 92,50 EUR.

Prasītāja lūgusi piedzīt no atbildētāja uzturlīdzekļus katras meitas uzturam ik mēnesi valstī noteiktajā minimālajā apmērā. .

Tādēļ tiesa uzskata, ka nav tiesiskas nozīmes ne atbildētāja spēju uzturēt bērnus, ne viņa ienākumu un mantiskā stāvokļa izvērtējumam, jo minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram vecākam neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa, ir noteicis Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu.

Tādējādi no atbildētāja nosakāmais uzturlīdzekļu apmērs nepilngadīgo meitu uzturam nav saistāms un samērojams ne ar atbildētāja mantisko stāvokli, ne atbildētāja spējām uzturēt bērnus, ne ar bērnu vajadzībām.

Tiesai nav pamata apšaubīt to, ka atbildētājs nenodrošina meitas ar minimālo uzturlīdzekļu apmēru ik mēnesi, jo nav cēlis iebildumus pret prasībā norādīto.

Tiesa atzīst, ka pie minētiem apstākļiem, izvērtējot lietā esošos un pārbaudītos rakstveida pierādījumus to kopumā, prasītājas prasība ir apmierināma. No atbildētāja prasītājas labā bērnu – meitu /pers. C/ un /pers. D/ uzturam piedzenami uzturlīdzekļi 92,50 EUR apmērā ik mēnesi katras meitas uzturam, bet ne mazāk par Ministru kabineta valstī noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru.

Tiesa par nepamatotu atzīst prasītājas lūgumu noteikt uzturlīdzekļu piedziņu līdz laikam, kad bērni paši varēs sevi apgādāt.

Saskaņā ar Civillikuma 179. panta pirmās daļas noteikumiem vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats spēs sevi apgādāt.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta sestās daļas noteikumiem, piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru.

2015. gada 20. novembra Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments spriedumā lietā Nr. SKC-2885-15, izlemjot jautājumu par termiņa noteikšanu līdz kuram laikam piedzenami uzturlīdzekļi bērna uzturam, ir devis minētā Civillikuma 179. panta un Civilprocesa likuma 72. panta skaidrojumu, kas ir saistošs konkrētās lietas izspriešanā.

Minētajā spriedumā norādīts sekojošais.

Atbilstoši Civillikuma 179. pantam bērna uzturēšanas pienākums neizbeidzas ar bērna pilngadības iestāšanos, ja objektīvu iemeslu dēļ viņš nevar pats sevi apgādāt. Senāta judikatūrā ir atzīts, ka Civillikuma 179. panta pirmās daļas tiesiskā sastāva pazīme „kad bērns pats var sevi apgādāt" interpretējama atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 19. pantā paredzētajam, ka „par darba nespējīgiem uzskatāmi bērni, kuri mācās vidējās vai augstākās mācību iestādēs dienas nodaļā un nav vecāki par 24 gadiem" (sk. Senāta 2001.gada 14.marta spriedumu lietā Nr.SKC-144/2001).

Tas nozīmē, ka Civillikuma 179. pants iztulkojams tādējādi, ka bērns, kurš mācās vidējās vai augstākās mācību iestādes dienas nodaļā un nav vecāks par 24 gadiem, ir uzskatāms par nespējīgu sevi apgādāt. Līdz ar to vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu. Turpretī, ja bērns ir vecāks par 24 gadiem un turpina mācīties, pieņemams, ka bērns spēj sevi apgādāt, un bērna uzturēšanas pienākums vecākiem atkrīt.

Civillikuma 179. panta pirmā daļa, kas paredz tēva un mātes pienākumu uzturēt bērnu līdz laikam, kad viņš pats var sevi apgādāt, ir materiālo tiesību norma, kas vecākiem rada pienākumu, bet bērnam piešķir tiesības.

To, kā šīs tiesības ir realizējamas, rodoties strīdam, nosaka procesuālās tiesību normas.

Civilprocesa likuma 72. panta pirmajā daļā noteiks, ka spēja realizēt civilprocesuālās tiesības un izpildīt pienākumus (civilprocesuālā rīcībspēja) ir pilngadīgām fiziskajām personām tiktāl, ciktāl to nav ierobežojusi tiesa, un juridiskajām personām.

No Civilprocesa likuma 72. panta otrās un trešās daļas, kas reglamentē jautājumu par to fizisko personu, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu, lietu vešanu tiesā, izriet, ka Civilprocesa likuma 72. panta pirmā daļa ir imperatīva tiesību norma, kas spēju realizēt tiesības un izpildīt pienākumus nepastarpināti ir piešķīrusi tieši pašām pilngadīgām rīcībspējīgām personām.

Atbilstoši dispozitivitātes principam viņas pašas izlemj, vai un kā izmantot tām piešķirtās tiesības.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 72. panta otrajai daļai līdz bērna 18 gadu vecuma sasniegšanai vecāks attiecībā pret bērnu veic likumiskā pārstāvja funkcijas.

Likumiskā pārstāvība izbeidzas, bērnam sasniedzot 18 gadu vecumu, un tā nevar būt ilgāka.

Augstākās tiesas Civillietu departaments minētajā spriedumā, pamatojoties uz iepriekš izklāstīto tiesību normu interpretāciju, izdarījis secinājumu, ka par civilprocesuālās rīcībspējas tiesību institūtam neatbilstošu atzīstama uzturlīdzekļu saņemšanas tiesība bērna mātei līdz bērns spēs pats sevi apgādāt. Tā kā šajā nenoteiktajā laika posmā var ietilpt laiks no bērna 18 līdz 24 gadiem, savu tiesību realizēšana pēc pilngadības iestāšanās ir jāveic viņam pašam.

Tāpat minētajā spriedumā norādīts, ka arī Civillikuma 177. panta pirmā daļa, reglamentējot jautājumu par aizgādību, vecāku pienākumu pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās saista ar laiku līdz pilngadībai.

Tāpat Civillietu departaments minētajā sprieduma norādījis arī uz to, ka pienākumu uzturēt bērnu līdz viņš spēs sevi apgādāt (iespējams pat līdz 24 gadu vecumam) nevar saistīt ar noteikumu, ka uzturlīdzekļu apmērs nevar būt mazāks par Noteikumos Nr. 37 noteikto.

Minimālais uzturlīdzekļu apmērs atbilstoši minētajiem Noteikumiem Nr. 37 ir noteikts bērniem līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai.

Lai gan pienākums uzturēt bērnu vecākam var tikt uzlikts arī pēc bērna 18 gadu vecuma sasniegšanas, uzturlīdzekļu minimālais apmērs nav limitēts, un tā noteikšanas vienīgais kritērijs atbilstoši Civillikuma 179. panta pirmajai daļai ir vecāka spējas un viņa mantas stāvoklis.

Augstākās tiesas Civillietu departaments minētajā spriedumā izdarījis arī secinājumu, ka uzturlīdzekļu piedziņa pilngadīgam bērnam atšķirībā no to piedziņas viņa likumiskajam pārstāvim notiek pēc citādāka principa, kas šos procesus arī nošķir.

Ņemot vērā minēto judikatūru, konkrētajā lietā uzturlīdzekļu piedziņa nosakāma līdz bērnu 18 gadu vecuma sasniegšanai.

Līdz ar to prasītājas lūgums par termiņa noteikšanu uzturlīdzekļu piedziņai līdz bērni paši spēs sevi apgādāt, kā nelikumīgs noraidāms.

Pēc prasītājas lūguma un saskaņā ar Civilprocesa likuma 205. panta pirmās daļas 1. punkta noteikumiem uzturlīdzekļu piedziņa uzsākama nekavējoši ar prasības pieteikuma iesniegšanas dienu tiesā - 2016. gada 30. jūniju.

Tiesa atzīst, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. panta pirmās daļas noteikumiem no atbildētāja valsts ienākumos piedzenami tiesas izdevumi.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. panta pirmā daļas noteikumiem „tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai".

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 35. panta pirmās daļas 3. punkta noteikumiem prasības summa prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu ir maksājumu kopsumma par vienu gadu. Konkrētajā gadījumā valsts nodeva saskaņā ar Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 1. punkta „b" apakšpunktu un matemātisku aprēķinu ir nosakāma 323,54 EUR apmērā (92,50 EURx2=185 EUR; 185 EURx 12=2220 EUR; 320,10+(2220 EUR-2134 EUR=86 EUR; 4%no 86 EUR=86 EURx0,04=3,44 EUR); 320,10+3,44 EUR=323,54 EUR)); bet izdevumi par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu to faktiskajā apmērā lietā ir 6,74 EUR (lietas 2. lapa). Tādējādi no atbildētāja valsts ienākumos piedzenami tiesas izdevumi – valsts nodeva 323,54 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu 6,74 EUR, kopā 330,28 EUR, jo prasītāja no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 3. punkta noteikumiem ir atbrīvota.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] panta noteikumiem atbildētājam nosakāms termiņš labprātīgai sprieduma izpildei daļā par valsts ienākumos piedzītajiem tiesas izdevumiem 330,28 EUR apmērā – 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Civillikuma 177. pantu, 179. panta pirmo, otro, piekto daļu, Civilprocesa likuma 8. pantu, 34. panta pirmās daļas 1. punkta „b" apakšpunktu, 35. panta pirmās daļas 3. punktu, 42. panta pirmo daļu, 45., 97., 193., 204.[1] pantu, 205. panta pirmās daļas 1. punktu, 250.[27] panta pirmo, otro daļu, 440. [2], 440. [3] pantu, tiesa

n o s p r i e d a

apmierināt pilnībā prasītājas /pers. A/ maza apmēra prasību pret /pers. B/ par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu uzturam.

Piedzīt no atbildētāja /pers. B/ par labu prasītājai /pers. A/ uzturlīdzekļus bērnu – meitas /pers. C/, personas kods /personas kods/, dzimusi /datums/, un meitas /pers. D/, personas kods /personas kods/, dzimusi /datums/, uzturam 92,50 EUR (deviņdesmit divu *euro* 50 centu) apmērā ik mēnesi katras meitas uzturam līdz bērnu 18 gadu vecuma sasniegšanai, bet ne mazāk par Ministru kabineta valstī noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru.

Uzturlīdzekļu samaksa veicama prasītājas kontā Nr. /konta numurs/ AS „Swedbank".

Uzturlīdzekļu piedziņu uzsākt nekavējoši, sākot ar 2016. gada 30. jūniju.

Noraidīt prasītājas lūgumu par termiņa noteikšanu uzturlīdzekļu piedziņai līdz bērni paši spēs sevi apgādāt.

Piedzīt no atbildētāja /pers. B/ valsts ienākumos tiesas izdevumus – valsts nodevu 323,54 EUR (trīssimt divdesmit trīs *euro* 54 centus) un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu 6,74 EUR (sešus *euro* 74 centus), kopā 330,28 EUR (trīssimt trīsdesmit *euro* 28 centus).

Noteikt atbildētājam /pers. B/ termiņu labprātīgai sprieduma izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu valsts ienākumos – 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu daļā par uzturlīdzekļu piedziņu var pārsūdzēt puses, bet spriedumu daļā par tiesas izdevumu piedziņu valsts ienākumos var pārsūdzēt atbildētājs Vidzemes apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Cēsu rajona tiesā.

Tiesnese (personiskais paraksts) D. Ročāne

NORAKSTS PAREIZS

Cēsu rajona tiesas tiesnese D. Ročāne

Cēsīs 09. 09. 2016.